

Asmenų, paleistų iš laisvės atėmimo vietų, socialinės reabilitacijos ir integracijos į visuomenę projektas “Slenkstis”

Projekto rengėjas:	Švenčionių rajono Socialinių paslaugų centras	
Adresas	Stoties g. 16/2, LT – 18 123 Švenčionys	
Telefonas, faksas (su tarp miestiniu kodu)	(8~387) 5 17 44	
Elektroninis paštas	globa@post.omnitel.net	
Asmuo kontaktams	direktorė	Rima Rakitienė

Dalyviai (tikslinė grupė)

Projektas skirtas Švenčionių rajono asmenims, paleistiems iš laisvės atėmimo vietų (asmenims paleistiems iš laisvės atėmimo vietų ir asmenims, kuriems skirta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu). Projekte dalyvauja 50 Švenčionių rajono pataisos įskaitoje esančių asmenų ne jaunesnių kaip 18 m. Projektu siekiama užkirsti kelią pakartotinam nusikalstamumui, siekiama gerinti prevencijos kokybę

Vykdyto vieta

Projektas “Slenkstis” įgyvendinamas Švenčionių rajono Socialinių paslaugų centro Paslaugų asmenims grįžusiems iš pataisos įstaigų tarnybos patalpose, adresu: Stoties g. 16/2, Švenčionys ir Švenčionių rajono seniūnijose.

Projekto partneriai:

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Vilniaus regiono pataisos inspekcijos Švenčionių rajono pataisos inspekcija.
Vilniaus g. 26, LT – 18 123 Švenčionys, tel. (8~387) 6 60 70

Visuomeninės organizacijos “Tėvai prieš narkotikus” Švenčionių rajono padalinys
A.Rymo g. 5 bt. 1, LT – 18 124 Švenčionys, tel.(8~616) 5 72 66

Rėmėjai: UAB „Lakaja“, UAB „MFL“.

Informacija apie projektą:

Esamos situacijos (problemos) analizė

Švenčionių rajono Pataisos inspekcijos (toliau – Pataisos inspekcija) įskaitoje 2005 m. sausio 1 d. buvo 60 asmenų, iš jų – 51 skirta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, 9 asmenys, paleisti iš laisvės atėmimo vietų.

Buvusių kalinių problemos Švenčionių rajono savivaldybėje sprendžiamos jau nuo 1998 m. įkūrus Socialinių paslaugų centro Paslaugų asmenims grįžusiems iš pataisos įstaigų tarnybą, o asmenų, nuteistų laisvės atėmimui alternatyviomis bausmėmis, nuo 2004 m. Šiame socialinio palaikymo centre teikiamos informavimo, konsultavimo, socialinio darbo paslaugos, teikiama socialinė pagalba priklausomybės ligomis sergantiems asmenims, teikiama pagalba atstatant ryšius su artimaisiais, tarpininkaujama susirandant nuolatinį būstą, laikiną ar pastovų darbą, tvarkant prarastus dokumentus, ketinantiems persikvalifikuoti ar įsigyti paklausią profesiją, organizuojamas laisvalaikio praleidimas, suteikiama laikino apsigyvenimo Nakvynės namuose paslauga.

Tarnybos veikla orientuota į recidyvinio nusikalstamumo prevencijos priemonių paiešką ir taikymą, prevencijos kokybės gerinimą.

Nedarbo problema – viena iš sunkiausiai sprendžiamų problemų. Neužimtumas yra padidintas rizikos faktorius (literatūroje nurodoma, kad rizika nusikalsti padidėja 20 kartų).

Nuteistieji ir asmenys, paleisti iš laisvės atėmimo vietų yra potencialiai aktyviausio ir darbingiausio amžiaus (2004 m. vidutinis asmenų grįžusiųjų iš laisvės atėmimo vietų į Švenčionių rajoną amžius buvo 32 m.).

Šių asmenų įsidarbinimo problemą sunku spręsti ne tik dėl aukšto nedarbo lygio ir nepalankaus darbdavių požiūrio. Daugelis jų žemo išsilavinimo, neturi jokios profesijos arba ji nėra paklausi, kiti praradę turėtą profesinę kvalifikaciją.

Švenčionių pataisos inspekcijos duomenimis net 47 proc. įskaitoje esančių asmenų neturi vidurinio išsilavinimo (baigę 8 klases), 28 proc. neturi specialybės, 17 proc. praradę darbinis įgūdžius, 20 proc. asmenų yra ilgalaikiai bedarbiai, neturėjo darbo daugiau kaip 24 mėnesius. Dėl bedarbystės 35 proc. įskaitoje esančių asmenų pragyvenimo lygis yra skurdus (mėnesinės pajamos siekia iki 150 Lt.) arba žemiau skurdo ribos (pajamų neturi).

Dauguma nedirbančiųjų nenori susirasti darbo, tenkinasi gaunamomis pašalpomis, jie neturi asmeninių tikslų, dažnai norai neatitinka realių galimybių, jų motyvacija dirbti, ieškotis darbo ar persikvalifikuoti silpna.

Švenčionių darbo biržos duomenimis 2005 m. 4 buvę kaliniai buvo nukreipti persikvalifikuoti ir įgyti paklausią profesiją, tačiau nei vienas iš jų mokslų nebaigė.

2005 m. Švenčionių rajono Socialinių paslaugų centro (toliau – Socialinių paslaugų centras) specialistai vykdė darbdavių apklausą, kurioje dalyvavo 50 respondentų. 27 darbdaviai nurodė, kad jie atleido iš darbo įdarbintus buvusius kaliniu dėl šių priežasčių: 44 proc. - dėl piktnaudžiavimo alkoholiu, 18 proc. – dėl kitų darbo drausmės pažeidimų (vėlavimo į darbą, pravaikštų).

Respondentai nurodė, kad tokios asmeninės teistų asmenų savybės, kaip agresyvus elgesys (2 proc.), impulsyvumas (4 proc.), konfliktiškumas (4 proc.), bendravimo kultūros stoka (8 proc.), turėjo neigiamos įtakos tarpasmeniniams santykiams ir psichologiniam klimatui kolektyve, 4 proc. darbdavių nurodė, kad bendravimo įgūdžių nebuvimas sudaro šiems asmenims bendravimo sunkumų vykdant pavestą darbą, pvz., dirbant paslaugų sferoje.

Šie duomenys leidžia daryti išvadą, kad įsidarbinti ir sėkmingai dirbti dažniausiai jiems trukdo elementarių socialinių įgūdžių nebuvimas.

Kita aktuali problema – priklausomybės ligos. Trūkstant galimybių save įtvirtinti kaip asmenybę, esant pripažinimo visuomenėje sunkumams, žmonių tarpusavio santykių abejingumui, dažniausiai griebiamasi svaigalų. Iš 60 įskaitoje esančių asmenų 17 proc. piktnaudžiauja alkoholiniais gėrimais, 5 proc. yra narkomanai. Daugelis asmenų pripažįsta, kad įvairios problemos (pvz. darbo neturėjimas ar praradimas, konfliktai šeimoje ir kt.) kyla dėl alkoholio vartojimo, tačiau nepripažįsta, kad turi priklausomybę ir nemano, kad jiems reikia pagalbos keičiant elgesį ir gyvenimo būdą. Jeigu kai kuriuos klientus pavyksta įtikinti ir jie pradeda gydytis ar lankyti AA savipagalbos grupę, dažnai ir vėl grįžta prie ankstesnio gyvenimo būdo, nes aplinkos spaudimas, užimtumo nebuvimas daro didžiulę neigiamą įtaką.

Pateikti skaičiai ir faktai (atlikus priežiūroje esančių asmenų analizę) identifikuoja tik dalį socialinių – psichologinių problemų, kurių turi asmenys, paleisti iš laisvės atėmimo vietų rajone.

Nors rajone socialinę paramą buvusiems kaliniams teikiančių institucijų sistema funkcionuoja gerai, visgi minėti sunkumai reikalauja nusikaltusio asmens korekcijos sistemoje kokybiškai geriau ir lanksčiau spręsti įvairias šiai rizikos grupei priklausančių asmenų socialinės kilmės problemas ir nusikaltimų prevencijos klausimus. Labai svarbu teikti ne tik socialinę paramą, bet ir vykdyti šių asmenų priežiūrą ir elgesio kontrolę.

Atsižvelgiant į kitų šalių bei Lietuvoje susikūrusių centrų dirbančių su teistais asmenimis ir taikančių naujoviškus darbo metodus, praktinę patirtį, būtų tikslinga ir efektyvu įtraukti į pagalbos teistiems asmenims teikimo procesą savanorius. Socialinio darbo praktikoje savanoriška pagalba akceptuojama kaip profesionalios pagalbos papildymas. Tačiau, kaip jau teko patirti savo darbo praktikoje, dėl visuomenės neigiamos požiūrio į teistus asmenis tai padaryti yra sudėtinga. Žmogiškojo artumo ir supratimo stoka sąlygoja šios rizikos grupės asmenų priešišumą arba nepasitikėjimą visuomene bei jos institucijomis. Iki šiol rajone niekas nedirbo savanoriško darbo su teistais asmenimis. Tam būtinas visuomenės sąmoningumo ugdymas, savanorių paieška ir jų paruošimas darbui su asmenimis, paleistais iš laisvės atėmimo vietų.

Projekto tikslai :

1. Siekti asmenų, paleistų iš laisvės atėmimo vietų mąstymo, elgsenos ir gyvenimo būdo pasikeitimo, stiprinti jų motyvaciją siekiant įsidaibinti, integruotis į socialų gyvenimą.
2. Ugdyti visuomenės sąmoningumą, siekiant įtraukti į socialinės paramos procesą darbe su asmenimis, paleistais iš laisvės atėmimo vietų, savanorius.

Projekto uždaviniai:

1. Teikti socialinę paramą, vykdyti švietėjišką veiklą, organizuoti jų laisvalaikį;
2. Ugdyti socialinius įgūdžius ir gebėjimus;
3. Formuoti objektyvų visuomenės požiūrį į teistus asmenis;
4. Vykdyti savanorių paiešką ir organizuoti jų mokymą darbui su teistais asmenimis.

Priemonės:

1. Teikti socialinę paramą asmenims paleistiems iš laisvės atėmimo vietų.
2. Kartu su Švenčionių r. PI vykdyti penkias asmenų, paleistų iš laisvės atėmimo vietų reabilitacijos ir integracijos į visuomenę programas.
3. Vykdyti socialinių įgūdžių ugdymo (elgsio, bendravimo, jausmų suvokimo, savikontrolės, streso įveikimo) programas.
4. Teikti pagalbą priklausomybės ligomis sergantiems asmenims (gydymas Vilniaus priklausomybės ligų centre pagal Minesotos programą, šių asmenų konsultavimas bei įtraukimas į AA savipagalbos grupę).
5. Organizuoti bendrus su šeimos nariais kultūrinius, edukacinius renginius, išvykas, ekskursijas.
6. Vykdyti savanorių paiešką ir jų paruošimą darbui su asmenimis, paleistais iš laisvės atėmimo vietų.
7. Vykdyti visuomenės teisinio švietimo ir sąmoningumo ugdymo programas.

Projekto vykdymo trukmė, tęstinumas.

Asmenų, paleistų iš laisvės atėmimo vietų, socialinės reabilitacijos ir integracijos į visuomenę projektas "Slenkstis" yra tęstinis, vykdomas nuo 2004 m. ir tęsiamas ir 2006 m.

Sąmata

Projekto įgyvendinimui 2005 m. iš viso skirta 56,0 tūkst. Lt

Iš Nuteistųjų ir asmenų, paleistų iš laisvės atėmimo vietų, socialinės reabilitacijos ir integracijos į visuomenę programos (Finansavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) 2005 m. skirta 5,0 tūkst. Lt

Iš savivaldybės biudžeto skirta suma 50,0 tūkst. Lt

Kitos lėšos 1,0 tūkst. Lt

Rezultatai

1. Pagrindinis rodiklis, kuriuo matuojami pasiekti rezultatai – recidyvinis nusikalstamumas rajone. 2005 m. pakartotinai nenusikalto nei vienas programoje dalyvavęs asmuo.

2. Vykdomose penkiose nuteistųjų ir asmenų, paleistų iš laisvės atėmimo vietų reabilitacijos ir integracijos į visuomenę programose dalyvavo 26 asmenys. Jiems buvo suteikta socialinių ir teisinių žinių, kurios pastūmėjo asmenis apsvarstyti savo problematišką elgesį, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, už žalą, kurią padarė aukai, bendruomenei ir sau, paskatino sprendimo pasikeisti priėmimą.

3. Socialinių įgūdžių ugdymo programoje dalyvavo 6 asmenys (programa pradėta įgyvendinti tik rugsėjo mėn.). Socialiniai įgūdžiai padėjo sėkmingiau adaptuotis visuomeniniame gyvenime įsitraukti ir įsitvirtinti darbo rinkoje. Įsitvirtinimas darbo rinkoje padidėjo 50 proc.

4. Suteikta pagalba 5 priklausomybės ligomis sergantiems teistiems asmenims (gydymas Vilniaus priklausomybės ligų centre pagal Minesotos programą, konsultavimas bei įtraukimas į AA savipagalbos grupę).

5. Padėta įsidarbinti 5 asmenims, paleistiems iš laisvės atėmimo vietų.

6. Suteiktos informavimo ir konsultavimo paslaugos 22 klientams, tarpininkavimo paslaugos - 12 klientų.

7. Organizuoti 5 bendri su šeimos nariais rengiami (kultūriniai, edukaciniai renginiai, išvykos), kurie sustiprino tarpusavio ryšius, padėjo asmenims pasijusti lygiaverčiais, reikalingais, pripažintais ir svarbiais.

8. Bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, seniūnijomis, kaimiškėmis bendruomenėmis suburti pirmieji savanoriai (7 asmenys) ir praveisti mokymai paruošiant juos darbui su teistais asmenimis. Savanoriai padeda lankyti, bendrauti ir padėti spręsti jiems socialines, dvasines problemas, praleisti kartu laisvalaikį.

9. Nors ir nežymiai, tačiau keičiasi visuomenės požiūris į asmenis, paleistus iš laisvės atėmimo vietų. Visuomenė objektyviau vertina esamą padėtį, palaipsniui įsitraukia į pagalbos teikimo jiems procesą.

Kita svarbi su projektu susijusi informacija

Siekdami skleisti ir propaguoti efektyvius darbo metodus su asmenimis, paleistais iš laisvės atėmimo vietų, kaip Socialinio darbo metodinis centras, organizuojame ir pravedame mokymus socialiniams darbuotojams dirbantiems ar ketinantiems dirbti su buvusiais kaliniais

Savo žinias ir sukauptą patirtį perduodame mūsų įstaigoje praktiką atliekantiems studentams. Rengiame ir platiname informacinę medžiagą. Siekdami formuoti objektyvų požiūrį į asmenis, paleistus iš laisvės atėmimo vietų, publikuojame straipsnius žiniasklaidoje.